

2. Gün: Helal Kazanç ve Alın Teri

Sabah Sohbeti: Kazancın Kaynağı ve Niyetin Önemi

Aziz kardeşlerim, Sabahın bereketi üzerinize olsun. Rızık dediğimiz şey, sadece soframıza gelen ekmek değildir; o, Rabbimizin lütfudur, emanetidir. Ama bu nimetin değeri, onu nereden ve nasıl kazandığımızla ölçülür. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) buyuruyor: “Kıyamet günü herkes şu dört soruya cevap vermedikçe hesaptan kurtulamayacaktır: Ömrünü nerede tüketti? İlmiyle ne yaptı? Malını nereden kazandı, nereye harcadı? Ve bedenini nerede yordu?” (Tirmizî, Kıyamet, 1).

Bakınız, dikkat buyurun: Bu dört sorudan biri kazançla ilgilidir. Çünkü insanın kazancı, imanının aynası gibidir. Helal kazanan, rızıkına bereket katar; haram kazanan, bereketi kaybeder. Helal kazanç, insanı Allah’a yaklaştırır. Haram kazanç ise görünüşte zengin eder ama gönlü fakir bırakır. mü’min aslında rızık ararken ibadet eder. Ancak niyeti sadece dünya olursa, o kazançta huzur olmaz. Ama “Rabbim, ailemi helal rızıkla doyurayım” niyetiyle yola çıkan kimseye, melekler dua eder. Sabah vaktinde dua edelim: “Allah’ım, kazancımızı helal, niyetimizi halis eyle. Bize kazançta bereket, gönülde kanaat nasip et.”

Öğle Sohbeti: Haram Kazancın Topluma Etkisi

Aziz dostlar, Helal kazanç sadece kişinin kendisine değil, bütün topluma huzur getirir. Haram kazanç ise gizli bir zehir gibidir; yavaş yavaş kalpleri, evleri, toplumları çürütür. Efendimiz (sas) buyurur: “Haramla beslenen beden, ateşe daha layıktır.”, “Allah temizdir, (temiz) olandan başkasını kabul etmez.” Bir toplumda helal-haram hassasiyeti zayıflarsa, orada güven kalmaz. Alışverişte aldatma başlar, ticarette dürüstlük azalır, insanlar birbirine şüpheyile bakar. Halbuki İslam’ın ticaret anlayışı, sadece “kâr etmek” değil, kul hakkını korumak üzerinedir. Kardeşlerim, helal kazanç sadece paranın miktarıyla değil, onun temizliğiyle ölçülür. Az ama helal bir kazanç, çok ama kirli bir paradan katbekat değerlidir. Çünkü helal kazançla alınan ekmek, çocuklarımızın gönlüne nur taşır. Haram kazançla alınan lokma ise evin bereketini alır götürür. Unutmayalım; helal rızıkla beslenen bir ev, meleklerin uğradığı evdir. Haram kazançla dolan bir kasa ise, bereketsizliğin simgesidir.

İkinci Sohbeti: İmam-ı Azam'ın Babasının Elma Kıssası

Aziz kardeşlerim, Bu dersimizde ibretlik bir kıssa paylaşmak istiyorum. İmam-ı Azam Ebu Hanife Hazretleri'nin babası Sâbit, bir gün dere kenarında abdest alırken suyun üzerinde bir elma görür. "Zayi olmasın." der, alır ve yer. Fakat sonra içine bir huzursuzluk düşer: "Ya o elma birinin hakkıysa?" Vicdanı rahatsız olur, hemen elmanın geldiği yönü araştırır. Günlerce yürür, sorar, bulur sahibini. Durumu anlatıp helallik ister. Adam, "Benim kör, sağır, dilsiz ve kötürüm bir kızım var. Onunla evlenmeyi kabul edersen helal ederim." der. Sâbit, kul hakkıyla Allah'ın huzuruna gitmek istemediği için teklifi kabul eder. Fakat evlendiğinde görür ki kız, ne kör, ne sağır, ne dilsiz, ne kötürümdür. Kayınpederi tebessüm eder: "Ben sana kör dediysem, o hiç haram görmemiştir. Sağır dediysem, o hiç haram duymamıştır. Dilsiz dediysem, o hiç haram konuşmamıştır. Kötürüm dediysem, o hiç harama gitmemiştir." İşte o tertemiz anne babadan, İmam-ı Azam Ebu Hanife doğmuştur.

Bu kıssa bize gösteriyor ki, helal hassasiyeti sadece sofrada değil, hayatın her alanında olmalı. Bir elma için günlerce yürüyen bir insanın evladından nasıl bir ilim sultanı yetişti, görüyoruz. Demek ki helal, sadece rızık değil, neslin de bereketidir.

Akşam Sohbeti: Kul Hakkı ve Alışverişte Hassasiyet

Kıymetli cemaat, Helal kazanç demek, kul hakkından uzak kazanç demektir. Efendimiz (sas) buyurur: "Tüccar, doğru sözlü ve güvenilir olursa, peygamberler, sıddıklar ve şehitlerle beraber olur." Demek ki ticarette dürüstlük, insanı peygamberlerin yoluna yaklaştırır. Ama aldatma, hile, gizleme, ölçüde tartıda eksiltme gibi haller, sadece kazancı kirletmez; kalbi de kirletir. Bir tartı hilesi, bir yanlış etiket, bir gizlenen kusur; belki de bir kulun hakkını çiğnemektir. Kur'an bize buyuruyor: "Veyl olsun ölçüde ve tartıda eksik yapanlara!" (Mutaffifin, 1) Bir kilo eksik tartmanın sadece gram farkı yoktur, o fark, ahirette dağ gibi büyür. Helal kazanç, alışverişteki dürüstlikle başlar. Esnaf, memur, öğrenci, işçi, kim olursa olsun; herkesin kendi kazancı vardır. Helal kazanç sadece parayla değil; gayret, doğruluk, adalet ve samimiyetle ölçülür. Akşam vaktinde Rabbimize şöyle dua edelim: "Ya Rabbi, kazancımızda kul hakkına düşürme. Bizi dürüst, güvenilir, helal kazanç sahiplerinden eyle."

Yatsı Sohbeti: Helal Kazançla Dua ve İbadetin Bereketi

Kardeşlerim, Günün sonuna geldik. Şimdi biraz derin düşünelim: Neden bazı dualarımız hemen kabul olur da bazıları gecikir? Bazen bunun sebebi, kazancımızın kaynağıdır. Efendimiz (sas) buyuruyor: “Bir kimse vardır ki; haram yer, haram giyer, sonra da ellerini kaldırıp dua eder, ‘Ya Rabbi! Ya Rabbi!’ der. Böyle birinin duası nasıl kabul olunur?” (Müslim, Zekât, 65)

Helal kazanç, duanın anahtarıdır. Helal kazanç, ibadetin ruhudur. Helal kazançla kılınan namazda huzur olur; haramla kazanılan rızıkla yapılan ibadette tat kalmaz. Yatsı vaktinde gönlümüzü şöyle bir yoklayalım: Kazandıklarımız, Allah’ın rızasına uygun mu? Verdiğimiz sadakalar helal parayla mı veriliyor? Zira helal kazançtan verilen bir sadaka, Allah katında nur gibi parlar. Haram kazançtan verilen ise, “çirkin kokulu” bir duman gibi geri çevrilir. Rabbimiz bizleri helal kazançla ibadet eden, alın terini Allah rızası için döken kullarından eylesin. Dua edelim: “Ya Rabbi, bize helalinden kazandır, haramına meyletme. Alın terimizi bereketli, kazancımızı helal, gönlümüzü kanaatkâr eyle.” Âmin.